

Girişimcilik

KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELER İÇİN ÇERÇEVE ŞARTLARININ İYİLEŞTİRİLMESİ

- ▶ Küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ'ler) Türkiye ekonomisinin önemli bir parçasıdır. Kriz sonrası dönemde, KOBİ'ler tarafından yaratılan katma değer %6 oranında artarken KOBİ'lerdeki istihdam oranı da %9 artış göstermiştir.
- ▶ Türkiye'deki KOBİ kurumu güçlü bir KOBİ stratejisine sahiptir ve iş geliştirme hizmetlerinden oluşan geniş bir yelpaze sunmaktadır. Kurum, aynı zamanda KOBİ'lerin finansmana erişimini iyileştirmeye yönelik çalışmalar yürütmektedir.
- ▶ Türkiye'de yakın geçmişte diğer OECD ülkelerine göre daha masraflı ve karmaşık olan şirket tescil ve iflas işlemlerinde reformlar yapılmıştır. Alınan önlemlerin ne ölçüde etkili olduğunun değerlendirilmesi ve gerekirse iş geliştirmeyi canlandırmak için ilave adımların atılması gereklidir.
- ▶ Son yıllarda KOBİ'lere verilen kredi miktarındaki ciddi artış nedeniyle finans sektöründeki istikrarın izlenmesine de ihtiyaç vardır.

Sorun nedir?

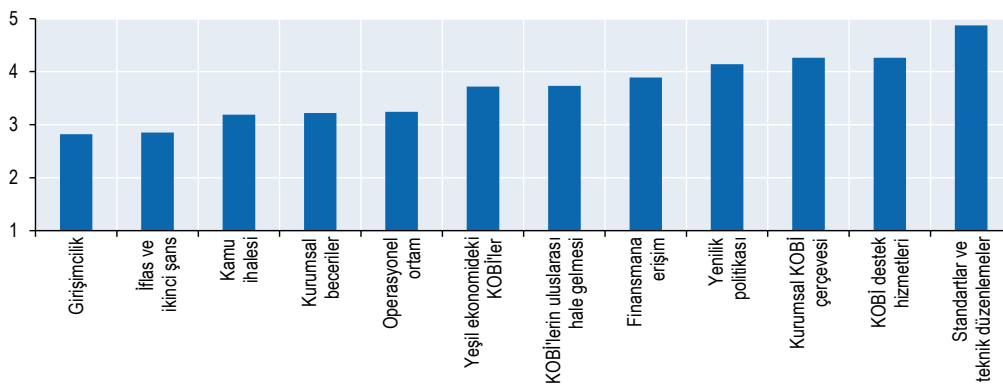
Türkiye'deki KOBİ politikası son yıllarda güçlendirilmiştir. Özellikle, KOBİ'lerin gelişimine yönelik kurumsal çerçeve, standardizasyon, teknik düzenlemeler ve KOBİ'lere sunulan destek hizmetleri alanlarında büyük gelişme kaydedilmiştir. OECD'nin KOBİ Politikası Endeksi'ne göre Türkiye bugün itibarıyla tüm bu alanlarda en iyi performans sergileyen ülke konumuna gelmiştir. Ayrıca, güçlü bir KOBİ stratejisi yürürlükte ve Türkiye'deki KOBİ kurumunun faaliyetlerini izleyen ve değerlendiren bir yürütme kurulu oluşturulmuştur.

Bununla birlikte Türkiye'de daha fazla ilerleme sağlanabilecek alanlar mevcuttur (bkz. Şekil). Türkiye, 2016 yılında iflas işlemlerinde reform yapmak ve şirket kurma işlemlerini kolaylaştırmak amacıyla çevrimiçi tescil sisteminin uygulamaya alınması dahil olmak üzere bazı adımlar atmıştır. Her iki işlemin de maliyetli ve karmaşık olduğu düşünülmekteydi (örneğin, 2015 yılında yüksek gelirli ülkelerde ortalama %73,0 olan iflastan kurtulma oranı Türkiye'de %18,7'di) ve son dönemdeki bu reform çabalarının etkili olması beklenirken ilave

adımlar atılması da memnuniyetle karşılanacaktır. Ayrıca yapısal etkenler, Türkiye'deki KOBİ'lerin dijital araçları benimsemesine ve e-ticaretin potansiyelinden tam anlamıyla yararlanmasına engel oluşturmaktadır. Hükümet, temel olarak iyi uygulamalarla ilgili farkındalık yaratarak ve bu uygulamaları yaygınlaştırarak bu sorunun üstesinden gelmeye çalışmaktadır. İşletmesini yeniden kuranların yeni kurulan şirketlere göre genellikle daha hızlı büyüme kaydetmesine ve ticari faaliyetlerini sürdürme oranının daha yüksek olmasına rağmen Türkiye'de girişimcilere ikinci bir şans verilmesi desteklenmemektedir. Kısmen bürokrasi, formaliteler ve katı istihdam düzenlemeleri nedeniyle ortaya çıkan kayıt dışı pazar faaliyetleri yüksek oranlarda seyretmeye devam etmektedir (OECD ortalaması %18'e karşılık olarak Türkiye'de tescilli olmayan şirketlerin toplam şirketler içindeki oranının %31 olduğu tahmin edilmektedir) ve söz konusu kayıt dışı faaliyetler, KOBİ'ler tarafından Türkiye'de iş yapmanın önündeki en büyük engellerden biri olarak görülmektedir. Ancak kayıt dışı pazar faaliyetlerini engellemeye

Türkiye'de KOBİ politikasının birkaç alanda daha da geliştirilmesi mümkündür

KOBİ Politika Endeksi, 1 (en kötü performans) ve 5 (en iyi performans), 2015

Kaynak: OECD/AB/EBRD/ETF/SEECEL (2016), KOBİ Politikası Endeksi: Batı Balkanlar ve Türkiye 2016: Avrupa Küçük İşletmeler Yasası'nın Uygulanmasına Yönelik Değerlendirme, OECD Yayınları.

yönelik önlemler alınmaktadır. Ayrıca halihazırdaki sözleşme eşiklerinin (bu eşik değerlerin üzerindeki ihale işlemleri yabancı ekonomik aktörlere kapatılmaz) AB'deki iki katı olduğu ve yüklenicilere geç ödeme yapılmasını düzenleyen herhangi bir yasanın bulunmadığı kamu ihale sisteminde bazı iyileştirmeler de yapılabilir.

Özellikle daha az gelişmiş bölgelerde bulunan ve kayıt dışı ekonomide faaliyet gösteren çok sayıda KOBİ için dış finansmana erişim önemli bir engel oluşturmaktadır. Küçük ölçekli işletmelerin nispeten büyük bir bölümü, banka kredilerine ve mikrofinansman gibi alternatif finansman kaynaklarına erişimden mahrum kalmıştır veya sermaye piyasaları genellikle yeterince gelişmemiştir. Faturaların geç ödenmesi veya hiç ödenmemesi de Türkiye'deki KOBİ'lerin nakit akışı konusunda yaşadıkları ciddi bir sıkıntıdır.

Hükümet, finansmana ihtiyaç duyan KOBİ'lere yardımcı olmak amacıyla temel olarak faiz oranı sübvansiyonu, kredi garantisi ve doğrudan borçlanma gibi geniş çaplı bir dizi önlem uygulamaya koymuştur. Son yıllarda, hükümet özellikle KOBİ sektörü için finansman seçeneklerinin çeşitlendirilmesini sağlamak yönünde büyük çaba göstermektedir. Bu alandaki önemli örnekler arasında 2012 yılında finansal kiralama ve faktoring alanında yürürlüğe giren düzenleyici çerçeve, taşınır varlıkların rehnini kolaylaştıran yeni yasanın yürürlüğe girmesi, her ikisi de 2013 yılında uygulamaya konan melek yatırımcılar endüstrisine yönelik cömert vergi teşvikleri ve yol gösterici hukuki destek hizmetleri ve 2015-2018 yılları arasında risk sermayesi endüstrisi için Türkiye Cumhuriyeti Hazinesi tarafından sunulan 2 milyar TL'den fazla destek sayılabilir. Bununla beraber, Türkiye Hükümeti, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'ndaki küçük ve orta ölçekli hisse senetlerine yönelik özel araçların oluşturulması ve geliştirilmesini desteklemek üzere önlemler almış ve risk sermayesi endüstrisini canlandırmak amacıyla özel bir fon sepeti fonu ve ortak yatırım programını uygulamaya koymuştur.

Her ne kadar çok sayıda KOBİ kredilere erişmekte sorun yaşasa da 2009 ile 2014 yılları arasında KOBİ'lere sunulan enflasyon oranına göre düzeltilmiş kredi miktarı üç katına çıkmıştır. Kısmen bankacılık sektöründeki sıkı rekabete ve yabancı girişine bağlı olan bu artışın yalnızca belirli bir KOBİ grubuna fayda sağladığı ve Türkiye'deki finans sektörü için risk olasılığı taşıdığı görülmektedir. 2014 yılından bugüne kadar geçen sürede, ülkede iflas eden KOBİ oranında ve KOBİ'ler tarafından ödenemeyen kredi borçlarında düşük oranlarda olsa da bir artış yaşanmıştır. 2014'te %3,4 olan KOBİ'lere verilen toplam kredi miktarı içinde takipteki alacakların oranının 2016'nın ilk çeyreğinde %4,4'e yükseldiği tahmin edilmektedir.

Bu konu Türkiye için neden önemli?

Türkiye'deki istihdamın %73,5'ini oluşturan (OECD bölgesindeki %63'ye kıyasla) KOBİ'ler katma değer ve ihracatın da yarısından fazlasını gerçekleştirmektedir. Bu nedenle, KOBİ'ler büyüyen bir işgücü için istihdam yaratmak ve üretkenlik, büyüme ve rekabeti artırmak için vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, KOBİ'ler Türkiye'nin karşı karşıya olduğu sığınmacı akınının karşılanması ve entegrasyonu sorununun çözümüne de yardımcı olabilir.

Politika yapıcılar neler yapmalı?

- Düzenlemelere yönelik etki analizi ve KOBİ testlerini uygulamaya koymak.
- Son dönemde uygulamaya alınan işletme tescil işlemlerini standartlaştırmaya yönelik önlemleri ve yeni kullanıma açılan çevrimiçi şirket tescil sistemini yakından izlemek ve değerlendirmek.
- Kayıt Dışı Ekonominin Azaltılması Programının eksiksiz bir şekilde uygulanmasını sağlamak ve bu konuyu hedef alan eylemlere daha da hız kazandırmak.
- İş geliştirme hizmetlerini KOBİ'lerin ihtiyaçlarına daha uygun hale getirmek.
- Sözleşme eşiklerini düşürmek ve yüklenicilere geç ödeme yapılmasına ilişkin yasalar yürürlüğe koymak yoluyla kamu ihale sistemini iyileştirmek.
- İflas işlemlerinde (mahkemeye başvurmadan) borçların yeniden yapılandırılmasına yönelik müzakere gibi yöntemlerle sıkıntıda olan yaşatılabilir işletmelerin yeniden yapılandırılmasına olanak tanıyan reformlar yapmak.
- Finans sektörünü dikkatle izlemek ve gerekiyorsa, para politikasında daralmayı, konjonktürel mali önlemleri ve makro ölçekte tedbir amaçlı politikaları kullanarak kredi miktarındaki artışta "sert düşüş" yaşanmasını önleyecek şekilde eyleme geçmek.
- Finansal Eğitim için Ulusal Politika kapsamında girişimcilerin ve işletme sahiplerinin finansal becerilerini geliştirmeye yönelik bir program geliştirmek.
- Özellikle melek yatırımcılara yönelik olarak kısa süre önce uygulamaya konan vergi teşvikleri gibi bankacılık dışı finansman kaynaklarının canlandırılması için kullanılmalı planlanan politika tedbirlerinin mali açıdan uygunluğunu incelemek.

Ek kaynaklar

G20/OECD (2015), *KOBİ Finansmanı Üst Düzey İlkeleri*.
<https://www.oecd.org/finance/G20-OECD-High-Level-%20Principles-on-SME-Financing.pdf>

OECD/AB/EBRD/ETF/SEECCEL (2016), *KOBİ Politika Endeksi: Batı Balkanlar ve Türkiye 2016: Avrupa Küçük İşletmeler Yasası'nın Uygulanmasına Yönelik Değerlendirme*, OECD Yayınları. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264254473-en>

OECD (2016), *KOBİ'lerin ve Girişimcilerin Finansmanı 2016: OECD Puan Tablası*, OECD Yayınları.
http://dx.doi.org/10.1787/fin_sme_ent-2016-en